
PİYANO ÖĞRETİMİNDE FARKLI YÖNTEMLER VE TEKNİKLER I

Different Methods and Techniques in Piano Teaching

S. Aslı GEDİKLİ-YILMAZÇETİN*

ÖZ

Piyano çalma ve çoksesli müzik, hem "bedensel" hem de "zihinsel" gerçekleşen bir etkinlik olduğundan, ön çalışmaların nota öğretimine koşut olarak aksatmadan ve düzenli bir biçimde yapılması büyük önem taşır. İşte bu nedenle, öğreticinin piyano eğitimi (pedagojisi) konusunda donanımlı olması çok önemlidir. Doğru oturuştan başlayarak, makalede örneklerle açıklanan teknik terim ve kavramlarla alıştırmaların piyanist adayına sistematik olarak kazandırılması gerekir. Aksi halde, adayın, seviye ilerledikçe önce fiziksel sonra ruhsal (psikolojik) sorunlarla karşılaşması kaçınılmaz olur. Bu nedenle çalışmanın temel amacı, piyanist adayına bu zorlu maratona götürebilecek altyapı donanımını kazandırmaktır. Bu aşamada öğretici-öğrenci işbirliği ve uyumu da ayrı bir önem taşır.

Anahtar Sözcükler: Parmak vuruşu, piyano, teknik alıştırma, uygu ve kırık uygu (arpej), yöntem.

ABSTRACT

Playing the piano and polyphonic music is realized both "physically" and "mentally", therefore it is very important that education should be carried out systematically and uninterruptedly parallel to preliminary study of musical notes. That's why it is extremely important that instructor's piano education (pedagogy) should be very well equipped. Starting from right form of sitting, exercises of terms and concepts as explained in the following article with examples, should systematically upskill the pianist candidate. Otherwise, the candidate will inevitably face with first physical later psychological problems as the level of education level increases. Thus, primary reason and goal of this article is to cultivate the pianist candidate with infrastructure by which he/she will cope with the hard marathon of piano education.

Keywords: Arpeggio and chord, finger hit, method, piano, technique exercise.

GİRİŞ

Çoksesli sanat müziğinin en gelişmiş ve temel çalgısı kabul edilen piyano, özellikle meslekten (profesyonel) piyanist olmak isteyenler için, çok ciddi ve sistemli bir “ön hazırlık çalışmaları” gerektirmektedir. Çünkü, piyano çalma ve çoksesli müzik, hem “bedensel” hem de “zihinsel” yapılan bir etkinlik olduğundan bu sözü edilen ön çalışmaların piyano çalabilmek için doğru bir oturuştan başlayarak, nota öğretimi ile paralel bir şekilde aksatmadan ve düzenli olarak yapılması büyük önem taşımaktadır. Eğer bu ön çalışmalar zamanında yapılıp gerekli beceriler ve refleksler piyanist adayına kazandırılmazsa, ilerleyen derslerde ve daha zor düzeydeki eserlerde önemli fiziksel ve ruhsal sorunlarla karşılaşılması riski çok büyüktür. Çünkü, ilerde teknik bakımdan zor pasajların doğru seslendirilmesi, bu bedensel becerilerin zamanında kazanılıp beden mekanizmasının doğru işlemesine bağlıdır.

“Piyano çalma” çok kompleks bir iştir. Bu nedenle, işin kuramsal ve dolayısıyla da zihinsel boyutuyla da doğru zamanda açıklanmaya muhtaçtır. Örneğin “Boğumlama/Phrasierung”ı oluşturan, müziğin yatay ve dikey boyutlarını ayırt edebilme (Differenzierung), vurgulayabilme anlamına gelen “Artikulation” ve doğru yorum için gerekli küçük tempo değişimleri demek olan “Agogik” gibi terimlerin analitik olarak öğretilmesi gerekir. Bunlara ek olarak “sesin gürlük farklılığı” ya da bir başka terimle “sesin koyultusu” anlamına gelen Dinamik kavramının da üzerinde durulmalıdır.

Ayrıca piyano çalmanın hem görsel (visuel) hem de işitsel (auditiv) boyutları olduğundan yola çıkarak, kağıda yazılı notaların, piyanist adayının kafasında “ses olarak tasavvur edebilme” bilincini de daha baştan kazandırılmaya çalışılmalıdır. Çünkü, gerçek bir piyanist, sadece parmakları ile müzik yapmaz. Aksine, kafasında (zihninde) tasavvur ettiği müziği, tüm bedeni; kolları, elleri, parmakları ve hatta pedal kullanımı için ayaklarını kullanarak yorumlamaya çalışır¹.

Kısacası, piyano çalmak genelde sanıldığı gibi ve çoğu kez de yapıldığı üzere sadece mekanik bir etkinlik değildir. Tam tersine, entelektüel bir algılamının bedensel mekanizma aracılığı ile yapılan “sanatsal” bir etkinlik olmalıdır, doğru olan budur!

Piyanoda 4 Farklı Çalış Tekniği Vardır:

1. Legato/Bağlı Çalma

Piyano tuşlu bir çalgı olduğundan sesleri birbirine parmakla bağlı çalabilmek en zor iştir. Öğrencinin dikkatini önce bu noktaya çekip, bunun için gerekli “parmak alıştırmaları” yaptırılmalıdır. Her iki elin de bu alıştırmaları yapması gerekir.

¹ Bu konuda daha fazla bilgi için Margit VARRO'nun “Yaşayan Piyano Eğitimi/ Der lebendige Klavierunterricht” adlı kitabına başvurulabilir.

2. Portato/Yarı Kesik Çalma

Bu teknik de yine iki ele ayrı ayrı yaptırılmalıdır, daha sonra alıştırmalar bölümünde gösterileceği üzere koldan yaylandırma tekniği ile elde edilir.

3. Staccato/Kesik Çalma

Parmakları tuşa vurup, hemen kaldırılarak elde edilen bir tekniktir. Bunun da ön alıştırmaları mutlaka her iki elde de önceden bilinçli olarak yaptırılıp, alışkanlık haline getirilmelidir

4. Leggiero/Parmak Staccatosu

Genelde çok hızlı akıslı geçitlerde(pasajlarda) kullanılan bu teknik, staccatonun parmakla “çabuk ve biraz da uçucu” bir çalış tekniğini ifade eder. Bu tekniklerin de piyanist adayına aşağıda verilen alıştırmalar aracılığı ile bilinçli bir yöntemle kazandırılması gerekir.

Uygulamalı Teknik Çalışma Yöntemleri

A: Gerilim – Çözülüm Ön Çalışmaları

Bu ön çalışmalar öğrencinin, çalgı olmaksızın salt bedensel gerilim ve çözülümün farkındalığını oluşturarak bilinçlenmesini sağlamaktadır

1) Kollar yere paralel, havada tutulacak (Gerilim)

Kolların aşağıya bırakarak düşmesi (Çözülüm)

2) Aynısı destek ile yapılmalı (Destek hissi)

Kolları bilek üzerine düşmeye bırakmalı

B: Masa Üstünde Vurma-Çarpma İşlevleri

Aşağıda önerilen masa üstü çalışmalarda, birçok alıştırmada kazandırılan parmak özgürlüğü ve güçlendirme yerine bu çalışmada el – bilek – kol – omuz – sırt ve beden mekanizmasının doğru ve rahat kullanılmasını amaçlar. Ayrıca en az enerji ile en fazla verim alınması hedeflenir.

Bu çalışmalar çalgı üzerinde değil, masa üzerinde bir ön çalışma olarak, çalma eylemi olmaksızın sadece hareketlere odaklanarak yapılmalıdır.

1) Destek: Kolları bilek üzerine düşmeye bırakmalı bu esnada eli yuvarlak tutmalı, bilek ile desteklemeli, kolu kaldırıp tekrar yerine koymalı. Bileği parmak uçlarına kaldırarak tekrar koymalı, sonra da kollar gevşek şekilde bileği aşağı doğru indirerek asılı bırakmalı.

Fotoğraf 1: El, bilekten yukarı doğru tutulmalı

Fotoğraf 2: Sonra, bilek aşağı indirilmeli

2) Düşme: Bileği, önce yukarı kaldırıp daha sonra masa üstüne düşmeye bırak, sonra 2-3 ve 4. Parmakların üzerine düşmeye bırak ve esnet (elastiki olsun). Daha sonra, 5. Parmak dışındaki parmaklar üstüne de tek tek düşürme hareketi yapılmalı.

Fotoğraf 3: Bilek önce yukarıda askıya alınmalı

Fotoğraf 4: 2-3 ve 4. Parmaklar üzerine düşmeye bırakılmalı

3) Atma:

a-Kol, sarkık durumda yukarı kaldırılıp masa üstüne serbest bir şekilde atılmalı. Aynı şekilde 2-3 ve 4. Parmaklar üzerine atılmalı ve esnetilmeli.

b- Kol daire çizen hareketle atılmalı ve esnetilmeli aynı çalışma 2-3 ve 4. parmaklar ile de yapılmalı).

c- Durmaksızın daire çizilmeli ve 3. parmağı masaya vurdurulmalı.

Fotoğraf 5: Kol, sarkık durumda yukarı kaldırılmalı

Fotoğraf 6: Masa üstüne atılmalı

4) İtme: 3. Parmağı masa üstüne koy ardından bileği güçlü bir şekilde öne it, bu esnada el gevşek bir halde yukarı kalkmış olur.

Fotoğraf 7: 3. Parmak masa üstüne koyulmalı

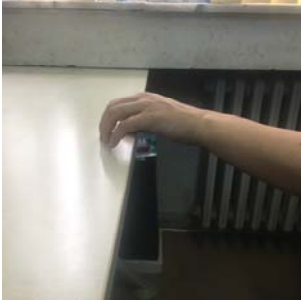

Fotoğraf 8: bilek güçlü bir şekilde öne itilmeli

5) Yaylanma: 3. Parmağı masa üstüne koy gevşek halde yaylanma yaptır ve tekrar esnet.

- a- Aşağı yaylanma yap(derin salınım)
- b- Yukarı yaylanma yap(yukarı salınım)

a-

Fotoğraf 9: Masanın üstüne koyulmalı

Fotoğraf 10: Aşağı yaylanmalı

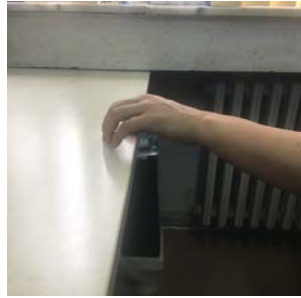

Fotoğraf 11: Tekrar ilk pozisyona getirilmeli

b-

Fotoğraf 12: Masanın üstüne koyulmalı

Fotoğraf 13: Yukarı yaylanmalı

Fotoğraf 14: Tekrar ilk pozisyona getirilmeli

6) Basma: Zemini hissederek elle ve parmakla bilinçli bir şekilde basma hareketi

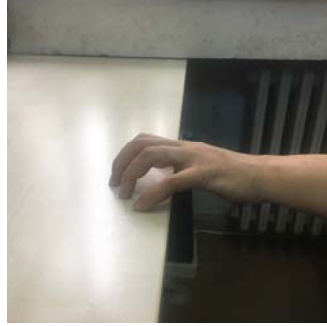

Fotoğraf 15: Zemini hissederek parmak üzerine baskı hareketi uygulanmalı

7) Parmak Vuruşu: Baş parmağı gevşek durumda koy ve diğer parmakları havaya kaldır, parmakları gevşek pozisyonda çarptır, mümkün olduğu kadar çabuk gelecek şekilde yukarıdaki eski yerine geri getir. Bu esnada da kollar hafifçe aşağı yaylanma yapmalı.

Fotoğraf 16: Eli baş parmak üzerinde kaldır

Fotoğraf 17: 2 – 3 ve 4. hızlı bir şekilde çarptır

Fotoğraf 18: Eli önceki yerine getirmeli

C: Hareket Biçimleri

Aşağıda gösterilen ön çalışmalar bir piyanistin, çalma esnasında karşılaştığı birtakım farklı el – kol ve parmak hareketlerinin ve reflekslerinin öğrenciye bilinçli olarak kazandırılması amacına yöneliktir.

Bu çalışmalar piyano üzerinde yapılmalıdır.

- 1) **Çalış Biçimi Hareketleri** ↑ ↓ Şekil 1: Bileğin ve kolun yukarı ve aşağı hareketleri
- 2) **Daire Çizme:** 3. Parmak zemine (tuş üstüne) konur, dirseklerden büyük ve esnek daire hareketleri içe doğru yapılır.

Sol el ↺ ↻ Sağ el Şekil 2: Bilek ve kolların işaret yönünde daire çizme hareketi

- 3) **Sallama:** Baş parmağı diğer parmakları havada tutarak tuşeye koy, 5. Parmağı alt kol yuvarlamasından tuşa gevşek olarak vurdur ve aynı hareketi, diğer parmakları havada tutarak 5. Parmak üzerine ağırlık vererek yarım daire hareketi ile sürdür.:

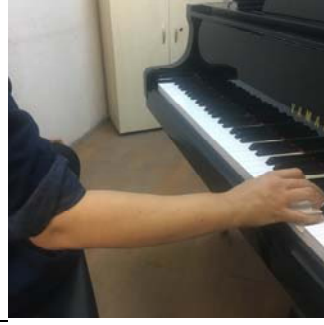
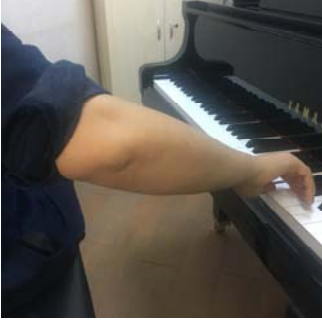

Fotoğraf 19: Baş parmağı koy

Fotoğraf 20: Tuşa gevşek olarak vurdur

- 4) **Dönme-Salınma:** Baş parmağın elin altından ilerleterek 5.parmağa kavrayıcı hareketi. Bu sırada dirsek aşağıdaki resimde görüldüğü gibi yukarı doğru köşegen (diagonal) bir hareket yapar.

Fotoğraf 21: Dirsek havada baş parmağı tuşeye koy Fotoğraf 22: Dirseği ve baş parmağı serbest bırak

D: Karşıtlıklar (Zıt Hareketler) Oluşturma²

Bu alıştırmalar esneklik ve gevşeme refleksi kazanımı sağlar. Ayrıca iki elin zıt olarak bağımsız bir işleve sahip olması hedeflenir. Aşağıda verilen çalışmalar, piyanonun orta bölümünde öğrencinin kollarının anatomik olarak en rahat ulaştığı tuşlara konularak yapılır.

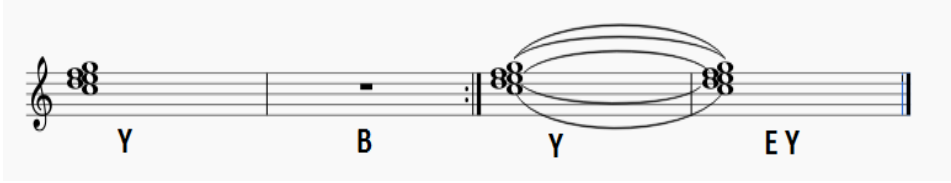
Piyanoda iki el olarak:

- 1) Sağ El: Yaylanma ▲ (Şekil 3: Yukarı bilek ve kol yaylanma hareketi)
Sol El: Yaylanma ▼ (Şekil 4: Aşağı bilek ve kol yaylanma hareketi)
- 2) Sağ El: Yaylanma ▼ (Şekil 5: Aşağı bilek ve kol yaylanma hareketi)
Sol El: İtme
- 3) Sağ El: Yaylanma ▼ (Şekil 6: Aşağı bilek ve kol yaylanma hareketi)
Sol El: Atma
- 4) Sağ El: Yaylanma ▼ (Şekil 7: Aşağı bilek ve kol yaylanma hareketi)
Sol El: Daire Çizme
- 5) Sağ El: İtme
Sol El: Daire Çizme
- 6) Sağ El: Atma
Sol El: Daire Çizme

² Bu bölüm Prof. Ervin KUCKERTZ'in "Piyano Eğitimi Ders Notları"ndan faydalanarak hazırlanmıştır. Söz konusu kaynakta verilen çalışmalara görsel bir açıklama yapılmamıştır.

E: Esneklik ve Gevşeme İle İlgili Önerilen Diğer Çalışmalar:

1) Destek:

Şekil No.8

Y=Yükleme: Kolun ve elin ağırlığını tuşlara kontak kurarak yükleme. Parmakları tek tek kaldırıp çalmak ve sonra tuşu tutmaya devam etmek.

B=Boşaltma: Tuşları kaldırma(bırakma), fakat tuşlar ile kontağı bırakmadan

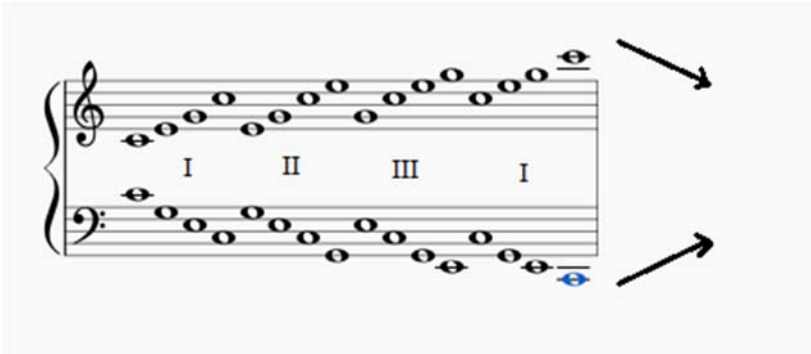
EY=En az yükleme: Parmaklar tuşları emin ve sağlam tutarken, kol gevşek ve asılı kalmalı.

2) **Yaylanma:** Bağlı (legato), önceden bastırmadan ve vurmadan çalınmalıdır.

Şekil No. 9

Aynı alıştırma, öteki tonallıklarda da yapılmalıdır: D,E,H,B,As,Ges v.b.

Şekil No. 10

Aynı çalışma arpej (kırık uygu) olarak da yapılmalıdır.

Büyük(Majör) uygunun (akor) ya da büyük kırık uygunun (arpej) biçimleri ve parmak numaraları:

Tablo No.1

	SOL EL	SAĞ EL	SOL EL	SAĞ EL	SOL EL	SAĞ EL
I	1 2 4 5	1 2 3 5	1 2 3 5	1 2 3 5	1 2 4 5	1 2 3 5
II	3	4	3	4	3	4
III	4	4	4	4	4	3
I	4	3	3	3	4	3

(Aynı Tarzdaki Tonallıklar)	Aynı tarzda olmayan majör tonallıklar	Aynı tarzda olmayan minör tonallıklar
C G F a e d Geses	D A E Es As Des H B	c g f fis cis gis h b

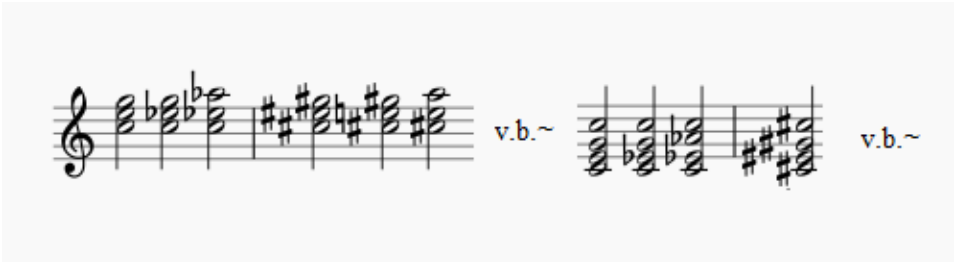
3) Çift Seslerde ve Uygularda Yaylanmalar:

Kromatik sekilemeler (sequenze) ile:

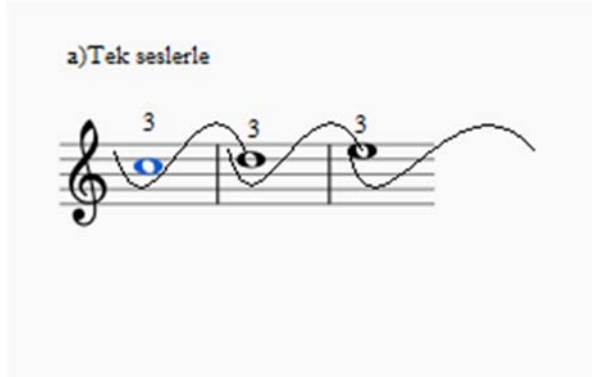
Şekil No. 11

Çift seslerin her birinde yaylanma hareketi yinelenmelidir:

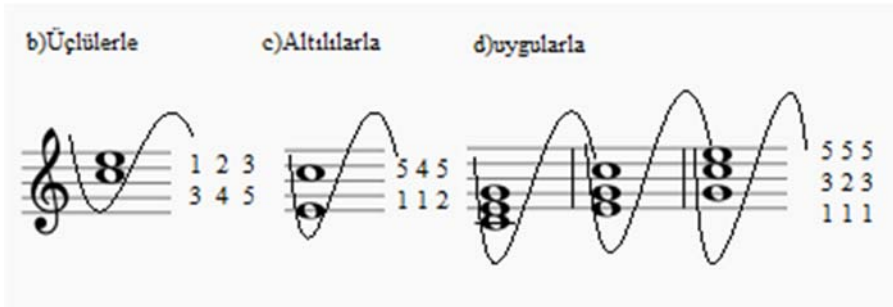
Şekil No. 12

4) Düşme Alıştırmaları:

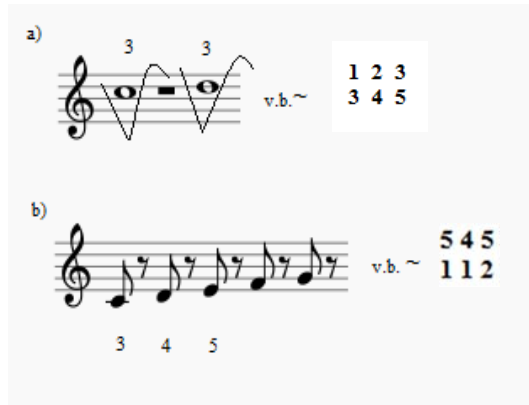

Şekil No. 13

Bu alıştırmalar, 1-2 ve 4. parmaklar ile ayrıca aynı alıştırmalar, üçlüler, altılılar ve uygularla da yapılmalıdır.

Şekil No.14

Şekil No. 15

5) Atma Alıştırmaları:

1-2 ve 4. parmaklar ile de yapılmalıdır.

Atma hareketi, masa üstü "atma" çalışmalarında açıklandığı üzere; her bir tek ses, çift ses ve uygu üzerinde ayrı ayrı eli havaya doğru yukarı atarak yapılmalıdır.

Aynı alıştırma, üçlüler; (Do – Mi, Re – Fa, Mi – Sol),

Altılılar; (Mi - Do, Fa - Re, Sol- Mi) ile de yapılmalıdır

Atma Alıştırmalarını Doğru Yapabilmek İçin:

- 1) Kol, dirsekten yukarı ani bir hareketle kaldırılıp, tuşlara düşmeli,
- 2) Kolu, daire biçiminde yönlendirip, parmakları düşürmeli ve esnetmeli; aynı şeyler tek sesler, üçlüler ve altılılar ve uygularla da yapılmalı,
- 3) Durmaksızın (aralıksız olarak) atma hareketi ile tuşlara basılmalı; aynı hareket tek sesler, üçlüler, altılılar ve uygularla da yapılmalıdır.

SONUÇ

Piyano eğitimi süresince bir piyanistin sahip olması gereken tekniğin; başlangıçtan itibaren verilerek müzikalite, bellek ve ruhsal- sinirsel yapısı gibi birçok yönden geliştirilmesi ve doğru yapılandırılması gerekmektedir. Piyano eğitimcisi de aynı yöntemi izleyerek öğrencilerine eğitim süreçleri boyunca onların fiziksel, zihinsel ve mental gelişimlerine uygun eser seçimleri ile tüm gerekli teknik donanımları kazandırmaya özen göstermelidir. Tıpkı ünlü piyano pedagogu H. NEUHAUS'un "Piyano Çalma Sanatı" kitabında da belirttiği gibi, Yunanca bir kelime olan "Teknik", aslında sanat anlamına gelmekte olup, içerikleri gizli anlamı ortaya çıkarmaya yardım etmekte, bir başka ifadeyle sanatın gerçek bir dönüşümü olarak müzikal ve mekanik gereçlerin tamamını kapsamaktadır. Piyano eğitiminde önemli yer tutan C.CZERNY, M.LONG, A.CORTOT gibi isimlerin yanında piyano pedagogu M.VARRO, "işitsel piyano eğitimi" ne ağırlık vermesiyle, önemli ve farklı bir yere sahiptir. Büyük ölçüde usta-çırak eğitim yöntemine dayanan piyanist eğitim-öğretim süreci boyunca öğretici, öğrenciye tüm bu anılan donanımları kazandırabilmek için çok farklı olan eğitim okullarından da (ekol) faydalanmalıdır. Ben de bu makalemde, çok ilginç ve yararlı bulduğum piyano pedegoğu Prof. Ervin KUCKERTZ'in somut bir şekilde piyano tekniği üzerine açıklayarak uygulattığı alıştırmalarıyla, ülkemizde yapılmakta olan piyano öğretimine farklı bir yaklaşım kazandırmak istedim.

KAYNAKÇA

- Kuckertz, Ervin (1970). *Piyano Eğitimi Ders Notları*. Köln Hochschule für Musik, Basılmamış.
- Neuhaus, Heinrich (1967). *Die Kunst des Klavierspiels*. Deutschland: Musikverlage Hans Gerig.
- Varro, Margit (1998). *Der lebendige Klavierunterricht: seine Methodik und Psychologie*. Berlin-Leipzig: Simrock.